

Н.М. ШИЯН

Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська, 2, м. Київ, 01601, Україна

**РІД *PAEONIA* L. (*PAEONIACEAE*)
У ФЛОРИ УКРАЇНИ**

Ключові слова: флора, Україна, *Paeonia*, гербарій KW

Види роду *Paeonia* L. (*Paeoniaceae* Rudolphi) здавна мали практичне значення як лікарські та декоративні рослини. Про цілющі властивості *Paeonia officinalis* L. відомо ще з трактату Плінія Старшого (I ст. н.е.). За однією з версій, назва роду походить від грецького слова «*paionis*», що означає «цілющий», а за іншою — рід був названий на честь учня бога Асклепія (Ескулапа) лікаря Пеона, який прославився на Троянській війні. Висока декоративність видів роду *Paeonia* здавна цінувалася садівниками та селекціонерами. Так, *P. suffrutucosa* Andrews культивується в Китаї з глибокої давнини і є невід'ємною частиною китайської культури та медицини. Починаючи з XII ст. *P. officinalis* L. культивують як лікарську та декоративну рослину в європейських садах. На сьогодні виведено понад 300 сортів дерев'янистих і 10 000 сортів трав'янистих півоній [7, 14, 21].

Paeonia — євразійський таксон, за винятком *P. browni* Douglas і *P. californica* Nutt., які зростають у західній частині Північної Америки. Немає єдиної думки щодо обсягу роду, але за даними літератури він налічує 33—45 видів [8, 9, 19—22, 31, 40]. Переважна більшість видів роду *Paeonia* — мезофіти лісової смуги гірських районів Європи, Середземномор'я, Кавказу, Східної та Південно-Східної Азії. Лише невелика кількість їх зростає на рівнинах у степовій частині материка. За походженням рід *Paeonia* вважається типовим елементом третинної помірної мезо-

фільної флори, предок якого (*Prepaeonia*) виник на межі крейдяного — третинного періодів у гірських районах Південно-Східної Азії [8, 9, 18, 22]. Нині існують два потужні центри видової насиченості досліджуваного роду — Західний (Середземномор'я, Мала Азія) та Східний (Південно-Східний Китай) [22, 31].

Положення *Paeonia* в межах покритонасінних викликає низку питань, що відобразилося у відповідних системах рослин. До середини ХХ ст. *Paeonia* традиційно відносили до порядку *Ranunculales* (*Ranales*) як один із родів родини *Ranunculaceae* [1, 3—5, 8, 12, 25, 37, 40]. Згодом, на основі ревізії морфологічних ознак, деякі дослідники роду виокремлюють *Paeonia* з *Ranunculaceae*, розглядаючи його як самостійну монотипну родину *Paeoniaceae* в межах вищезгаданого порядку [9, 30]. Ця точка зору була повністю підтверджена після відкриття М.С. Яковлевим та І.Д. Іоффе особливого типу ембріогенезу в представників *Paeonia* [26]. Відтоді розгоряється дискусія про положення тепер уже родини *Paeoniaceae* в межах покритонасінних, і дедалі гучніше звучить думка про спорідненість *Paeoniaceae* з *Dilleniales*. Так, А. Cronquist, R. Dahlgren, E. Corner, а свого часу і А. Тахтаджян, базуючись в основному на центрифугальному типі будови андроцею, включали *Paeoniaceae* до порядку *Dilleniales* [22, 39, 42]. Проте ця точка зору виявилася неостаточною, оскільки низка ознак (будова листка, аномоцитні продихи, симультатний спорогенез тощо) характерні як для видів *Paeonia*, так і представників різних родин *Ranunculales*, з яким найчастіше і порівнюють *Paeoniaceae* [19]. Водночас будова та васкуляризація андроцею, наявність нектарного диску та особливий тип ембріогенезу в *Paeoniaceae* відрізняють їх як від *Dilleniales*, так і *Ranunculales*. Саме це стало поштовхом до виділення *Paeoniaceae* в окремих монотипний порядок *Paeoniales*, який має загальне походження з *Ranunculales*, але є більш просунутим порівняно з останніми [11, 19, 26, 41]. У сучасних системах APG II та APG III, побудованих на основі молекулярних даних, *Paeoniaceae* належить до клади справжніх дводольних (core eudicots), порядку *Saxifragales* [27—29].

З метою таксономічної ревізії роду *Paeonia* у флорі України ми критично проаналізували відповідну літературу та гербарні збори в колекціях *CHER*, *CWU*, *DZN*, *KW*, *KWHA*, *LW*, *LWKS*, *MSUD*. Із видами, які культивуються, ознайомилися в Національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка НАН України (НБС), Донецькому ботанічному саду НАН України (ДБС), Ботанічному саду Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького (БСЛНМУ), Ботанічному саду Чернівецького національного університету (БСЧНУ), Ботанічному саду Львівського національного університету імені Івана Франка (БСЛНУ), Ботанічному саду Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (БСОНД), Криворізькому ботанічному саду (КБС), Ботанічному саду імені академіка О.В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка (БСКНУ) та за гербарієм. Отримані результати не є остаточними, оскільки кількість нових сортів і видів, що культивуються в ботанічних садах, постійно змінюється. Крім цього, слід зважати на різноманітність, яка спостерігається на територіях приватних маєтків, садиб тощо. Отримані

нами результати в такому вигляді можуть бути корисними не лише для спеціалістів-ботаніків. У нашій публікації подано конспект роду *Paeonia* для флори України, до якого занесені дикорослі та виявлені культивовані декоративні види, запропоновано ключ для їх визначення та наведено інформацію про поширення видів у межах України, з конспектом досліджених зразків, який наведено в електронному додатку.

Для території України, згідно з даними літератури, наводять два—чотири види *Paeonia* природної флори (*P. biebersteiniana* Rupr., *P. daurica* Andrews, *P. lithophila* Kotoв, *P. tenuifolia* L.) і три—чотири культивовані види, з яких тільки *P. officinalis* та *P. suffruticosa* вказувалися постійно [2, 3, 10, 11, 13, 15, 23—25, 38]. Нині у флорі України у природному стані зростають два види роду — *P. daurica* та *P. tenuifolia*, які охороняються відповідно до закону про рослинний світ [23]. Таксономічний статус *P. biebersteiniana* та *P. lithophila* є сумнівним [1, 4—6, 12, 16, 17, 35, 37, 38], тому в цій статті ми розглядаємо їх як синоніми *P. tenuifolia* s. l. Водночас у ботанічних садах, окрім популярних *P. officinalis* та *P. suffruticosa*, ми відзначили ще сім видів роду *Paeonia* (*P. anomala* L., *P. caucasica* (Schipcz.) Schipcz., *P. delavayi* Franch., *P. hybrida* Pall., *P. mascula* (L.) Mill., *P. lactiflora* Pall., *P. peregrina* Mill.) з величезною сортовою різноманітністю. На сьогодні не підтверджено культивування в Україні *P. corallina* Petz., *P. mlokosewitschii* Lomak., *P. wittmanniana* Hartwiss ex Lindl. Підсумовуючи результати таксономічної ревізії, пропонуємо ключ для визначення та конспект роду *Paeonia* для флори України¹:

1. Кущ 1,0—1,8 м заввишки **2**
— Трав'яна рослина **3**
2. Листки складні, подвійно-трійчасті, лопаті листка широкоовальні. Квітки термінальні, одиночні, прямостоячі. Колір квіток від білого до темно-рожевого. Основою пелюстки є темна фуксинова пляма. Плодолистків 5 **1. *P. suffruticosa* Andrews***
— Листки складні, подвійно-трійчасті, лопаті листка ланцетні або вузьколанцетні. Квіток звичайно по (1)2—3; як термінальні, так і бічні, більш-менш пониклі. Колір квіток від жовтого до темно-пурпурового, зрідка білий, салатований, жовтий або жовтогарячий. Основа пелюстки без фуксинової плями. Плодолистків 2—4(6—8) **2. *P. delavayi* Franch.***
3. Листки подвійно-трійчасті, з овально-ланцетними або еліптичними сегментами. Край листової пластинки пилчастий через наявність дрібнохрящуватих зазубринок. Квіти крупні, звичайно білі **3. *P. lactiflora* Pall.***
— Листки двічі- (тричі-) трійчасті або перисто-розсічені. Сегменти листової пластинки — від овальних до вузьколанцетних. Край листової пластинки гладенький, плоский або злегка хвилястий **4**
4. Листковий черешок із жолобком, на зрізі V-подібний зі слабовираженим шаром склеренхіми. Сегменти листка прості або глибоко розсічені на дві-три еліптичні, округлі або оберненояцеподібні частки **5**

¹ Види, які культивуються в Україні, позначені зірочкою (*).

- Черешок листка на зрізі округлий або з неглибоким жолобком, шар склеренхіми переривчастий. Сегменти листка глибоко зубчастонадрізані або перисто-розсічені на ланцетні чи лінійні частки 7
5. Листки тричі-трійчасті. Сегменти листка округло- або оберненояйцеподібні, тупі, край сегмента хвилястий. Квітки від блідо- до темно-рожевих. Плодолистків (2) 3 (5) 4. *P. daurica* Andrews
— Листки двічі-трійчасті. Сегменти листка еліптичні або округлі, плоскі . . . 6
6. Сегменти листка від вузько- до широкоеліптичних. Квітки червоні. Плодолистків 2—3(5), опушені, горизонтально відігнуті, 5. *P. mascula* (L.) Miller*
— Сегменти листка округлі або оберненояйцеподібні. Квітки червоні або темно-червоні. Плодолистків (3)5, опушені, слабо відігнуті, округлі 6. *P. caucasica* (Schipcz.) Schipcz.*
7. Сегменти листка перисто-розсічені на лінійні, лінійнонитчасті цілокраї частки, 40—130, завширшки 0,5—10,0 мм. Квітки темно-червоні. Плодолистків 2—3(4—5), опушені бурими волосками 7. *P. tenuifolia* L.
— Сегменти листка глибоко зубчастонадрізані або розсічені на лінійні, ланцетні або широколанцетні частки в числі до 40 8
8. Сегменти листка глибоко зубчастонадрізані 9
— Сегменти листків глибоко надрізані на ланцетні або лінійно-ланцетні частки 10
9. На верхній частині по центральних жилках листки шетинисто-опушені. Віночок чашоподібний 8. *P. peregrina* Miller*
— Листки голі. Віночок майже колесоподібний 9. *P. officinalis* L.*
10. Листки подвійно-трійчасті. Сегменти листка ланцетні, горизонтально розміщені або підняті вгору. Квітки пурпурово-рожеві, пелюстка вищерблена на верхівці. Тичинкові нитки жовті. Плодолистків (3)5, голі або слабоопушені. Насіння чорне 10. *P. anomala* L.*
— Листки тричі-трійчасті. Сегменти листка лінійні, лінійно-ланцетні, звичайно обвислі. Квітки темно-червоні, верхній край пелюстки рівний. Тичинкові нитки малинові. Плодолистків 2—3, густоповстисто-опушені. Насіння темно-брунатне 11. *P. hybrida* Pall.*

Genus PAEONIA L. 1753, Sp. Pl.: 530; id. 1754, Gen. Pl., ed. 5: 235.

Sect. 1. Mautan DC. 1824, Prodr. 1: 65.

Стебло біля основи дерев'янисте, нектарний диск має вигляд шкірястого футляра, повністю охоплює квітковий диск і пиляки.

Тип: *P. suffruticosa* Andrews

1. **P. suffruticosa* Andrews, 1804, Bot. Reporsit., 6: tab. 373; Вісюліна, 1953, Фл. УРСР, 5: 17; Крупкіна, 1996, Фл. Вост. Европ., 9: 172. — *P. arborea* Donn, 1804, Cat. Hort. Cantab., ed. 3: 102, nom. subnud. — *P. moutan* Sims, 1808, Bot. Mag.: tab. 1154; Шипч. 1937, Фл. СССР, 7: 35, in adnot. — Півонія деревоподібна.

Вид описано за культивованим зразком, привезеним із Китаю («Kansu, in gardens at Choni Lamasery, J.F. Rock»). Тип зберігається в Гербарії K [34].

Первинний ареал: Південно-Західний Китай.

Загальне поширення: вид повсюдно культивується в ботанічних садах і парках Європи, Азії, США, Канади.

Поширення в Україні: повсюдно культивується в ботанічних садах, парках, зрідка — на присадибних ділянках по всій Україні.

2. **P. delavayi* Franch. 1886, Bull. Soc. Bot. France, **33**: 382; Hong De-Yuan, Pan Kai-Yu, Yu Hong, 1998, Ann. Missouri Bot. Gard., **85**: 561. — *P. lutea* Delavay ex Franch. 1886, Bull. Soc. Bot. France, **33**: 382. — *P. potaninii* Kom. 1921, Ботан. мат-лы. Герб. Главн. Ботан. сада РФССР, **2**, 2: 7. — *P. trollioides* Stapf ex Stern, 1931, J. Roy. Hort. Soc. **56**: 77. — Півонія Делавея.

Вид описано з Китаю («China. NW Yunnan: Lijiang (Likiang). *Delavay 1142*»). Тип зберігається в Гербарії *P* (holotypus), інші автентичні матеріали — в *K* (isotypus) [33].

Первинний ареал: ендемік Китаю (південно-східні провінції).

Загальне поширення: вид культивують у ботанічних садах країн із помірним і тропічним кліматом (Європа, Азія, США, Канада), але значно рідше, ніж *P. suffruticosa*.

Поширення в Україні: культивується в колекціях НБС, БСЛНМУ, БСЛНУ.

Sect. 2. *Albiflora* Salm-Dyck emend. Uspensk. 1834, Hort. Dyck. 365, 366.

Трав'янисті рослини. На одному пагоні — декілька квіток. Пелюстки набагато більші чашолистків. Край листової пластинки пилчастий через наявність дрібнохрящуватих зазубринок. Висота стамінодіального диска досягає 1/3 гнінця.

Тип: *P. lactiflora* Pall.

3. **P. lactiflora* Pall. 1776, Reise, **3**: 286; Крупкіна, 1996, Фл. Вост. Евр., **9**: 172. — *P. albiflora* Pall. 1788, Fl. Ross. **1**, 2: 92; DC. 1817, Syst. **1**: 392; Шипч. 1937, Фл. СССР, **7**: 25; Вісюліна, 1953, Фл. УРСР, **5**: 17. — *P. edulis* Salisb. var. *sinensis* Sims, 1815, Bot. Mag. tab. 1768. — Півонія білоцвіта.

Вид описано із Забайкалля, р. Селенга («Kabaskoi Ostrog 22 werste»). Тип зберігається в Гербарії *LE* [Крупкіна, 1996, цит. тв.: 172].

Первинний ареал: Східний Сибір, Забайкалля, Приморський край, Монголія, Китай, Японія.

Загальне поширення: повсюдно культивується в садах і парках багатьох країн Європи, Азії, США, Канади завдяки своїй високій декоративності, стійкості до низки хвороб і невибагливості (рослини засухо- та морозостійкі). Оскільки в Китаї *P. lactiflora* широко використовується як декоративна та лікарська рослина, в колекціях багатьох ботанічних садів цей вид вирощується під умовною назвою «*P. sinensis*».

Поширення в Україні: використовується для озеленення садів і парків та на присадибних ділянках по всій Україні.

Sect. 3. *Palaearcticae* Huth emend. Uspensk. 1891, Bot. Jahrb. **14**: 256.

Сегменти листової пластинки глибокорозсічені. Черешок листка з жолобком, на розрізі V-подібний; шар склеренхіми виражений слабо, переривчастий.

Тип: *P. mascula* (L.) Mill.

4. **P. daurica* Andrews, 1807, Bot. Reposit., 7, tab. 486; Stern, 1946, Study gen. *Paeonia*: 70; Cullen, Heywood, 1964, Fl. Europ., **1**: 244; Крупкина, 1996, Фл. Вост. Евр., **9**: 172. — *P. triternata* Pall., 1795, Tabl. Taur.: 52 et in Nova Acta Acad. Petropol., **10**: 312, nom. nudum; DC., 1824, Prodr., **1**: 65; Шипч., 1937, Фл. СССР, **7**: 28. — *P. mascula* (L.) Mill. subsp. *triternata* (Pall. ex DC.) Stearn et P.H. Davis, 1984, Peon. Greese: 107; Akeroyd, 1993, Fl. Europ., ed. 2, **1**: 294. — Півонія кримська.

Вид описано за культивованими екземплярами із Криму. Типом таксона є малюнок [35, 36].

Первинний ареал: Крим, Кавказ (Західне Закавказзя).

Загальне поширення: за межами свого ареалу вид культивується в ботанічних садах та парках переважно європейських країн з помірним і тропічним кліматом.

Поширення в Україні²: у природному стані вид зростає у Криму (гори та передгірські райони), повсюдно культивується в ботанічних садах країни.

5. **Paeonia mascula* (L.) Miller, 1768, Gard. Dict. ed. 8, no. 1; Cullen et Heywood, 1964, Fl. Europ., **1**: 244. — *P. officinalis* β *mascula* L. 1753, Spec. plant.: 530. — *P. mascula* (L.) Miller subsp. *arienta* (G. Anderson) Cullen et Heywood, 1964, Fedes Repert., **69**: 35. — *P. mascula* subsp. *russi* (Biv.) Cullen et Heywood, 1964, Fedes Repert., **69**: 35. — Півонія чоловіча.

Вид описано з Європи. Тип, можливо, зберігається в Гербарії *K* [Крупкина, 1996, цит. тв.: 172].

Первинний ареал: Південна Європа, а також Центральна Франція та Австрія.

Загальне поширення: вид вирощують у ботанічних садах і парках переважно в європейських країнах.

Поширення в Україні: культивується в колекціях НБС, ДБС.

6. **Paeonia caucasica* (Schipcz.) Schipcz. 1937, Фл. СССР, **7**: 28; Кемулярия-Натадзе, 1961, Тр. Тбилис. ботан. Ин-та, **21**: 30. — *P. corallina* var. *caucasica* Schipcz. 1921, Notul. Syst. ex Horti Bot. Petrop. **2**: 45 — *P. kavachensis* Grossgeim, 1950, Фл. Кавк., изд. 2-е, **4**: 12, auct. non. Aznavour; Riedl, 1969, Fl. Iran. **60**: 2. — Півонія кавказька.

Вид описано із Закавказзя. Тип зберігався в Гербарії *LE*, нині вважається втраченим [8].

Первинний ареал: ендемік Кавказу.

Загальне поширення: зрідка вирощують у ботанічних садах і парках країн Східної Європи, Кавказу та Малої Азії з помірним кліматом.

Поширення в Україні: культивується в колекціях ДБС, БСЧНУ, БСЛМУ.

² Див. електронний Додаток до статті на сайті <http://botany.kiev.ua/journals.htm>.

Sect. 3. *Paeonia*.

Листки двічі- або тричі-трийчасті. Сегменти листка глибоко надрізані або перисто-розсічені, їх частки ланцетні або лінійні. Черешок листка на зрізі округлий або неглибокожолобкуватий, з переривчастим кільцем склеренхіми.

Тип: *P. officinalis* L.

7. *P. tenuifolia* L., 1759, Syst. Nat., ed. 10, 2: 1079; Ledeb., 1842, Fl. Ross., 1: 73; Boiss., 1867, Fl. Orient., 1: 98; Шипч., 1937, Фл. СССР, 7: 34; Вісюліна, 1953, Фл. УРСР, 5: 18; Кемулярия-Натадзе, 1961, Тр. Тбилис. Ботан. Ин-та, 21: 29; Cullen et Heywood, 1964, Fl. Europ., 1: 243; Крупкина, 1996, Фл. Вост. Евр., 9: 172; Hong De-Yuan, Zhou Shi-Liang, 2003, Bot. J. Linn. Soc. 143: 143 — *P. biebersteiniana* Rupr., 1869, Mem. Acad. Sci. Petersb. ser. 7.15(2) (Fl. Cauc.): 47, 288; Шипч., 1937, Фл. СССР, 7: 35; Гроссгейм, 1950, Фл. Кавказа, 4: 13; Кемулярия-Натадзе, 1961, Тр. Тбилис. Ботан. Ин-та, 21: 31. — *P. tenuifolia* var. *biebersteiniana* (Rupr.) Busch, 1901, Fl. Cauc. Crit. 3 (3): 9, 224; Гроссгейм, 1930, Фл. Кавказа, 2: 91; Вісюліна, 1953, Фл. УРСР, 5: 20. — *P. lithophila* Kotov, 1956, Укр. ботан. журн., 13, 3: 49. — *P. carthalinica* N. Ketzchowi, 1959, Notul. Syst. ac Georg. Inst. Bot. Thbil., 21: 18. — Півонія тонколиста.

Вид описано з України («in Ucraina»). Тип зберігається в *LINN* (*lectotypus*: Herb. Linn. № 692.4).

Первинний ареал: Середня Європа (пд.-сх.), Середземномор'я, Кавказ, Мала Азія.

Загальне поширення: часто культивується в ботанічних садах.

Поширення в Україні³: у природному стані зростає на неушкоджених степових ділянках на південному сході України, у Криму, відзначений на Поділлі (окол. с. Краснець Балтського р-ну Одеської обл. [10]). Вид часто культивується у вітчизняних ботанічних садах і є одним із об'єктів селекційної роботи.

8. **P. peregrina* Mill. 1768, Gard., ed. 8, no. 3; Cullen et Heywood, 1964, Fl. Europ., 1: 243; Крупкина, 1996, Фл. Вост. Евр., 9: 172. — *P. decora* G. Anderson, 1818, Trans. Linn. Soc. (London), 12: 273; Boissier, 1867, Fl. Orient., 1: 98. — *P. multifida* Salm-Dyck, 1834, Hort. Dyck: 369. — Півонія іноземна.

Вид описано з Туреччини («...grows naturally in the Levant»). Голотип втрачено, за типовий зразок вибрано неотип: «Inter trojanum id. dumetiv supra Kuzkoei 12 V 1883, № 334, P. Sintenis» [Крупкина, 1996, цит. тв.: 172].

Первинний ареал: Північно-Східна Італія, Балканський п-в, Південна Румунія, Молдова, Південно-Східна та Мала Азія.

Загальне поширення: вид зрідка вирощують у ботанічних садах.

Поширення в Україні: культивується в колекції ДБС.

9. **P. officinalis* L., 1753, Sp. Pl.: 530; Willdenow, 1809, Enum. Hwt. Berol.: 572; DC., 1824, Prodr., 1: 65; Cullen a. Heywood, 1964, Fl. Europ., 1: 243; Крупкина, 1996, Фл. Вост. Евр., 9: 172. — *P. feminea* Miller, 1768, Gard. Dict. ed. 8, no. 2. — *P. peregrina* var. *officinalis* (L.) Huth, 1891, Engl. Bot. Jahrb., 14: 270. — Півонія лікарська.

³ Див. електронний Додаток до статті на сайті <http://botany.kiev.ua/journals.htm>.

Вид описано зі Швейцарії («in nemoribus montium Idae, Helvetiae»). Тип зберігається в Гербарії *LINN* (*lectotypus*: Herb. Linn. № 692.1).

Первинний ареал: Південна, Східна, Західна Європа, Південно-Східна та Мала Азія.

Загальне поширення: вид культивується переважно в ботанічних садах Європи.

Поширення в Україні⁴: представлений численними сортами та гібридами, які культивуються в ботанічних садах, парках і на присадибних ділянках по всій Україні.

10. **P. anomala* L., 1771, Mant. 2: 247; Ledeb. 1842, Fl. Ross., 1: 74; Шипч., 1937, Фл. СССР, 7: 33; Clen et Heywood, 1964, F. Europ., 1: 243; Крупкина, 1996, Фл. Вост. Евр., 9: 173. — *P. laciniata* Pall., 1788, Fl. Ross., 2: 93. — *P. intermedia* C.A. Mey. 1830, in Ledeb., Fl. Alt., 2: 77. — *P. anomala* var. *intermedia* (C.A. Mey.) J. et V. Fedtsch., 1905, Beih. Bot. Centrabl., 18, 2 (Consp. Fl. Turkest.): 216. — Півонія мар'їн корінь.

Вид описано за зразками із Сибіру («Siberia, no. 692.3»). Тип зберігається в Гербарії *LINN* (*lectotypus*: Herb. Linn. № 692.3) [32]).

Первинний ареал: Північно-Східна Європа, Сибір, Північно-Східний Казахстан, Монголія, Північний Китай.

Загальне поширення: вид культивується в ботанічних садах країн із помірним кліматом.

Поширення в Україні: культивують у БСЛНМУ, БСЧНУ та ін.

11. **Paeonia hybrida* Pall., 1788, Fl. Ross., 1, 2: 94; Ledeb., 1842, Fl. Ross., 1: 73; Шипч., 1937, Фл. СССР, 7: 34, р.р.; Малев, 1947, Е. Вульф, Фл. Крима, 2, 1: 174, pro syn. *P. tenuifolia* L. × *P. triternata* Pall. ex DC. — Півонія гібридна.

Вид описано за культивованими екземплярами, вирощеними з насіння в Ботанічному саду м. Санкт-Петербурга (БІН). Тип зберігається в Гербарії *BM* (*holotypus*) [32].

Первинний ареал: Західний Сибір (Алтай), Середня Азія (Памір, Тянь-Шань).

Загальне поширення: вид зрідка культивується в ботанічних садах країн із помірним кліматом.

Поширення в Україні: культивується в НБС, ДБС, БСЛНМУ, БСЛНУ.

Висловлюємо щиру подяку за надану інформацію про декоративні види д-ру біол. наук В. Остапку (ДБС), канд. біол. наук В. Коротченко (БЛНМУ), канд. біол. наук Т. Деревенко (БСЧНУ), канд. біол. наук А. Прокопіву (БСЛНУ), канд. біол. наук В. Кучеревському (КБС), за увагу до нашої роботи та критичні зауваження — д-ру біол. наук С. Зиман, д-ру біол. наук С. Мосякіну, д-ру біол. наук Я. Дідуху, д-ру біол. наук А. Єні.

1. Буш Н.А. *Ranales* флоры Кавказа. — Юрьев, 1903. — С. 7—15.

2. *Визначник рослин України*. — К.: Вища шк., 1950. — С. 267—268.

⁴ Див. електронний Додаток до статті на сайті <http://botany.kiev.ua/journals.htm>.

3. Віслюкіна О.Д. Рід 288. Півонія — *Paeonia* L. // Флора УРСР. — Т. 5. — К.: Вид-во АН УРСР, 1953. — С. 16—20.
4. Гроссгейм А.А. Флора Кавказа. — 1930. — Т. 2. — С. 90—92.
5. Гроссгейм А.А. Флора Кавказа. — 1950. — Т. 4. — С. 11—13.
6. Гроссгейм А.А. Определитель растений Кавказа. — М.: Сов. наука, 1949. — С. 44.
7. Ефимов С.В. Род *Paeonia* L. Современные направления интродукции и методы оценки декоративных признаков. — Автореф. дис. ... канд. биол. наук. — М.: Изд-во МГУ, 2008. — 24 с.
8. Кемулярия-Натадзе Л.М. Кавказские представители рода *Paeonia* L. // Тр. Тбилис. ботан. ин-та. — 1961. — Тбилиси: Изд-во АН ГССР. — Т. 21. — С. 3—51.
9. Кемулярия-Натадзе Л.М. Раналиевые на Кавказе и их таксономия. — Тбилиси: Мецниереба, 1966. — 281 с.
10. Котов М.І. Нові види рослин з Криму // Укр. ботан. журн. — 1956. — **13**, № 3. — С. 49—54.
11. Крупкина Л.И. Сем. 59. *Paeoniaceae* Rudolphii — Пиониевые // Фл. Восточ. Евр. / Под ред. Н.Н. Цвелева. — Т. 9. — СПб., 1996. — С. 170—173.
12. Липский В.И. Флора Кавказа // Тр. Тифлис. ботан. сада. — СПб., 1899. — Вып. 4. — С. 213—214.
13. Мельник В.І., Гриценко В.В., Перегрим М.М. Ценопопуляції *Paeonia tenuifolia* L. (*Paeoniaceae*) в степових культурфітоценозах // Інтродукція рослин. — 2003. — № 1—2. — С. 9—14.
14. Немирович-Данченко Е.Н. Порядок пионовые (*Paeoniales*) // Жизнь растений. — М.: Просвещ., 1981. — С. 16—18.
15. Определитель высших растений Украины / Д.Н. Доброчаева, М.И. Котов, Ю.Н. Прокусин и др. — Киев: Наук. думка, 1987. — С. 101.
16. Пунин Е.О. Кариологическое изучение кавказских представителей рода *Paeonia* (*Paeoniaceae*) при помощи дифференциального окрашивания хромосом методом Гимза // Ботан. журн. — 1989. — **74**, № 3. — С. 332—339.
17. Пунин Е.О. Кариологическое исследование кавказских видов рода *Paeonia* (*Paeoniaceae*) // Ботан. журн. — 1987. — **72**, № 11. — С. 1504—1514.
18. Тахтаджян А.Л. К происхождению умеренной флоры Евразии // Ботан. журн. — 1957. — **42**, № 11. — С. 1635—1653.
19. Тахтаджян А.Л. Система магнолиофитов. — Л.: Наука, 1987. — С. 54—55.
20. Успенская М.С. Дополнение к системе рода *Paeonia* L. // Бюл. МОИП. Отд. биол. — 1987. — Т. 92, вып. 3. — С. 79—85.
21. Успенская М.С. Пионы. — М., 2002. — 280 с.
22. Успенская М.С. Пионы (род *Paeonia* L.) флоры СССР. — Автореф. дис. ... канд. биол. наук. — М.: Изд-во МГУ, 1981. — 21 с.
23. Червона книга України. Рослинний світ / За ред. Я.П. Дідуха. — К.: Глобалколсалтинг, 2009. — С. 536—537.
24. Шмальгаузен И.Ф. Флора Юго-Западной России. — К., 1886. — С. 18—19.
25. Шипчинский Н.В. Род 507. Пион — *Paeonia* L. // Флора СССР. — Т. 7. — М., 1937. — С. 24—35.
26. Яковлев М.С., Иоффе М.Д. Дальнейшее изучение нового типа эмбриогенеза покрытосеменных // Ботан. журн. — 1950. — **35**, № 10. — С. 1246—1249.
27. Angiosperm Phylogeny Group. An Ordinal Classification for the Families of Flowering Plants // Ann. Missouri Bot. Gard. — 1998. — **85**, № 4. — P. 531—553.
28. Angiosperm Phylogeny Group II. An update of the Angiosperm phylogeny Group classification of the order and families of flowering plants: APG II. // Bot. J. Lin. Soc. — 2003. — **141**. — P. 399—436.
29. Angiosperm Phylogeny Group III. An update of the Angiosperm phylogeny Group classification of the order and families of flowering plants: APG III. // Bot. J. Lin. Soc. — 2009. — **161**. — P. 105—121.
30. Cullen J., Heywood V.H. Florae Europaeae. — 1964. — Vol. 1. — P. 243—244.
31. Halda J.J., Waddik J. W. The genus *Paeonia*. Timber Press, 2004. — P. 227.

32. *Hong De-Yuan, Pan Kai-Yu*. A taxonomic revision of the *Paeonia anomala* complex (*Paeoniaceae*) // Ann. Missouri Bot. Gard. — 2004. — **91**, № 1. — P. 87–98.
33. *Hong De-Yuan, Pan Kai-Yu, Yu Hong*. Taxonomy of the *Paeonia delavayi* complex (*Paeoniaceae*) // Ann. Missouri Bot. Gard. — 1998. — **85**, № 4. — P. 554–564.
34. *Hong De-Yuan, Pan Kai-Yu, Zhou Zhi-Qin*. Circumscription of *Paeonia suffruticosa* Andrews and identification of cultivated tree peonies // Acta Phytotax. Sin. — 2004. — **42**, № 3. — P. 275–283.
35. *Hong De-Yuan, Zhou Shi-Liang*. *Paeonia* (*Paeoniaceae*) in the Caucasus // Bot. J. Lin. Soc. — 2003. — **143**. — P. 135–150.
36. *Hong De-Yuan, Wang Xiao-Quan, Zang Da-Ming, Koruklu S. Turgul*. *Paeonia daurica* Andrews or *P. mascula* ssp. *triternata* (Pall. ex DC.) Stearn & P. H. Davis (*Paeoniaceae*)? // Bot. J. Linn. Soc. — 2007. — **57**, № 1. — P. 1–11.
37. *Ledebour C.F.* Flora Rossica sive enumeratio plantarum in totius Imperii Rossici provinciis Europaeis, Asiaticis et Americanis hucusque observatarum. — Stuttgartiae, 1842. — **1**. — P. 73–74.
38. *Mosyakin S., Fedoronchuk M.* Vascular plants of Ukraine. — K., 1999. — P. 258.
39. *Reveal J.L.* Cronquist System of Angiosperm Classification // 1998. — <http://www.inform.umd.edu/PBIO/pb250/dahl1.html>.
40. *Stern F.C.* A study of the genus *Paeonia*. London, 1946. — 155 p. — <http://www.peon.de/h1/st/stern1.html>.
41. *Takhtajan A.* Flowering plants. Second edition. — Springer Science+Business Media B.V., 2009. — P. 99–100.
42. *Takhtajan A.* Outline of the classification of flowering plants (Magnoliophyta) // Bot. Rev. — 1980. — **46**. — P. 225–359.

Рекомендує до друку
Я.П. Дідух

Надійшла 29.12.2009 р.

Н.М. Шиян

Институт ботаники им. Н.Г. Холодного НАН Украины, г. Киев

РОД *PAEONIA* L. (*PAEONIACEAE*) ВО ФЛОРЕ УКРАИНЫ

Изучено видовое разнообразие *Paeonia* (*Paeoniaceae*) флоры Украины, включая выращиваемые в культуре виды. В природе в Украине произрастают *P. daurica* Andrews и *P. tenuifolia* L., культивируются семь видов рода: *P. anomala* L., *P. caucasica* (Schipcz.) Schipcz., *P. delavayi* Franch., *P. hybrida* Pall., *P. mascula* (L.) Miller, *P. lactiflora* Pall., *P. peregrina* Miller. В статье дан конспект рода, перечень изученных образцов из гербариев *CHER*, *CWU*, *DZN*, *KW*, *KWHA*, *LW*, *LWKS*, *MSUD* (электронное приложение), предложен ключ для определения видов.

Ключевые слова: флора, Украина, *Paeonia*, гербарий *KW*.

N.M. Shiyani

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Science of Ukraine, Kyiv

GENUS *PAEONIA* L. (*PAEONIACEAE*) IN THE UKRAINIAN FLORA

The species diversity within the genus *Paeonia* (*Paeoniaceae*) in the flora of Ukraine was studied including native and cultivated species. There are two species in the native flora (*Paeonia daurica* Andrews, *P. tenuifolia* L.) and seven cultivated species (*P. anomala* L., *P. caucasica* (Schipcz.) Schipcz., *P. delavayi* Franch., *P. hybrida* Pall., *P. mascula* (L.) Mill., *P. lactiflora* Pall., *P. peregrina* Mill.). A synopsis of *Paeonia* species in the Ukrainian flora is presented, with an electronic list of the examined herbarium specimens from *CHER*, *CWU*, *DZN*, *KW*, *KWHA*, *LW*, *LWKS*, *MSUD*. An identification key for *Paeonia* species is provided.

Key words: flora, Ukraine, *Paeonia*, Herbarium *KW*.

ЕЛЕКТРОННИЙ ДОДАТОК ДО СТАТТІ

Н.М. Шиян Рід *Raeonia* L. (*Raeoniaceae*) у флорі України // Укр. ботан. журн. – 68, № 1. – 2011. – С. 35–44.

Досліджені гербарні зразки *Raeonia daurica* Andrews.*

Автономна республіка Крим: Tauria, [1840 – 1860], D. Obniski (*KW* 038317); там само, [?] V 1832, s. coll. (*KW* 038298); Крым, по дороге на яйлу, 06 VII 1953, [?] Сидоренко (*CWU* s.n.); *Алуштинська міськрада:* 20 км на схід від Алушти, 07 IV 1955, Д. Доброчаєва, А. Барбарич, М. Кукало (*KW* 038258); окр[естности] г[орода] Алушта, Крымский гос[ударственный] заповедник, в сосновом лесу, 14 V 1958, М. Котов, Т. Омельчук (*KW* 038281, 038282); там само, центральная котловина, сосновый лес, 11 VII 1955, М. Котов, А. Евзеров, В. Романов (*KW* 038269, 038270, 038273); там само, буковый лес, на высоте 900 м над уровнем моря, 19 VI 1956, [?] Аврамова (*CWU* s.n.); там само, западный склон [яйлы], 08 VI 1931, В. Невструева (*CWU* s.n.); там само, в сосновом лесу, среди кустарников, 14 V 1958, М. Котов, Т. Омельчук (*KW* 038327, 038330, 038268); там само, [...] монастырь, буковый лес, 25 V 1912, М. Савенко, М. Котов (*KW* 038289, 038291); там само, лес бл[из] Козьмо-Демьянова монастыря, 15 V 1916, E. Wulff (*YALT* s.n.); там само, 14 VIII 1912, М. Савенков (*KW* 038253, 038267); там само, гори, верхів'я р. Карасу, 11 V 1955, М. Попов, Д. Доброчаєва, А. Барбарич (*KW* 038335, 038336); Каракубазарский лесхоз, Айлянминский участок, 27 VII 1938, Ф. Гринь (*KW* 038303); Караби-Яйла, [...], буковый лес, 23 VI 1913, E. Wulff (*YALT* s.n.); Бабуган-Яйла, скалы, 05 VIII 1947, В. Пожидаев (*YALT* s.n.); там само, буковый лес, зап[адный] склон, 07 VII 1948, Л. Гончаров (*CWU* s.n.); сев[ерные] склоны Аю-Дага, 13 VII 1956, [?] Курченко, [?] Шведчикова (*YALT* s.n.); *Севастопольська міськрада:* склоны известняков, покрытые

*При цитуванні зразків збережено мову етикетки. За відсутності ініціалу(-лів) автора збору їх замінено на [?]. У випадку, коли текст, слово чи частину слова прочитати неможливо, його замінено на [...]. Зразки наведено у хронологічному порядку, дотримуючись сучасного адміністративно-територіального поділу України.

лесом у юго-западной окраины долины р. Лески у перевала в с. Орлиное, 09 VI 1973, М. Котов, В. Протопопова, А. Якименко (*KW* 038324, 038325); мыс Айя, лес на вершине, 16 VI 1918, С. Станков (*YALT* s.n.); долина Ласпи, смешанный лес, 27 V 1918, С. Станков (*YALT* s.n.); там само, тенистый лиственный лес, 27 V 1918, С. Станков (*YALT* s.n.); [дача] Тессели х Сахарн[...] Голов[...], в лесу в горах, 27 V 1918, С. Станков (*YALT* s.n.); каньон Черной реки, 08 VII 1981, В. Косых (*YALT* s.n.); Мангуб-Кале, 13 V 1965, В. Косых, [?] Хорт (*YALT* s.n.); окрестности Кок-Коз [тепер с. Соколине], северный склон, смешанный лес над деревней, 23 V 1929, С. Станков, А. Регова (*YALT* s.n.); *Ялтинська міськрада: Jalta*, 23 IV 1872, s. coll. (*KW* 038297); там само, 20 IV 1886, Н. Зеленецкий (*YALT* s.n.); лесистые склоны под Ялтой, 25 VII (07 VIII) 1913, Г. Грабовский (*YALT* s.n.); лесничество бл[из] Ялты, 14 V 1916, Е. Wulff (*YALT* s.n.); в горах над Ялтой, сосновый лес на [Ставри-Кая], 12 (25) VI 1920, С. Станков (*YALT* s.n.); в лесу по узенькой тропе (в окр[естностях] Ялты), 09 V 1910, В. Ванков (*KW* 038261); там само, в дубово-грабовом лесу, 24 IV 1982, Е. Кондратюк, А. Хорхота, Р. Бурда, [?] Юрченко (*DNZ* s.n.); там само, південний берег, Парагільмен, дубово-грабовий ліс, 13 IX 1925, Р. Оксижук (*KW* 038328); там само, Тюзляр, поляна среди леса, 26 VII 1931, [?] Козлов (*KW* 038250); там само, у Орлиного залета, 17 VII 1938, Ф. Гринь (*KW* 038302); дача Ламбад-Алуштинская Ялтинского лесхоза, 23 VII 1931, В. Невструева (*CWU* s.n.); Ялтинский гірсько-лісовий заповідник, ур[рочище] «Красний камінь», 14 VII 1961, s. coll. (*KW* 038334); Ялта, горы, 8 – 10 км, лес из *Pinus pallasianus*, подлесок из бука пушистого, 23 VIII 1964, О. Дубовик (*KW* 038310, 038211, 038286); Ялтинская яйла, 1200 м н.у. моря [між 1960 та 1970 роками], s. coll. (*LW* 062759, 062760); там само, бл[из] источника [...], в лесу, 19 (06) V 1916, I. Wankow (*YALT* s.n.); южный склон Яйлы, Узенбашская тропа, 04 VIII (22 VII) 1909, I. Wankow (*YALT* s.n.); там само, 09 V 1910, И. Ванков (*YALT* s.n.); там само, V 1917, [?] Wiśniowskaja (*YALT* s.n.); Яйла, между Чайным домом и дер[евней] Узунджей, 19 V 1939, [?] Астахова,

Н. Чернова (*YALT* s.n.); Гурзуфское седло, 15 VII 1910, Е. Wulff (*YALT* s.n.); окрестности Гурзуфа, горные леса у Гурзуфского седла (перевал) у р. Б[ольшой] Бурунчи, кв.11, на выс. 920 м, 23 IV 1924, s. coll. (*KW* 038290, 038292); там само, дубово-грабовый ліс, 22 VIII 1927, Р. Оксїжук (*KW* 038319); там само, к W от Бугурнуса (Гурзуфа) при подъеме на Гурзуфское седло, грабово-буковый лес на высоте 400 м, пр. уч. № 6, 09 IX 1929, М. Котов (*KW* 038249, 038251, 038408; *CWU* s.n.); там само, на высоте 600 – 700 м, 17 IX 1929, М. Котов (*KW* 03824, 038248); там само, сосново-буковый лес и слетевшие сверху глыбы известняка, выс. 700 – 800 м, пр.уч. № 17, 17 IX 1929, М. Котов (*KW* 038252); там само, на скелі в грабовому лісі, вгору від Гурзуфа, 05 IX 1930, s. coll (*CWU* s.n.); Никита, [?] IV 1832, s.coll. (*KW* 038283); верхняя часть новой Гурзуфской дороги, лес, 16 V 1917, С. Станков (*YALT* s.n.); Никита, юж[ные] склоны, 29 VI 1886, Н. Зеленецкий (*YALT* s.n.); там само, 05 VIII 1886, Н. Зеленецкий (*YALT* s.n.); лес над Никитой, 25 V 1927, s. coll. (*YALT* s.n.); там само, в горах, 12 (25) V 1919, С. Станков (*YALT* s.n.); подъем на Никитскую яйлу в сосновом лесу, 13 и 24 V 1948, В. Пожиднева (*YALT* s.n.); Никитская яйла, каменистая осыпь, 19 V 1956, s. coll. (*CWU* s.n.); лес при подъеме на Никитскую яйлу, 28 VII 1946, s. coll. (*CWU* s.n.); п.г.т. Куйбышево, на р. Бельбек, меловые и мергелистые отложения, 03 VIII 1955, М. Котов, А. Евзеров, В. Романов (*KW* 038271); г. Ай-Петри, буковый лес, по скалистым местам под зубцами, 19 VI 1919, С. Сатанков (*KW* 038321; *YALT* s.n.); там само, буковый лес у подножия зубов с сев[еро]-зап[адной] стороны, 20 VIII 1938, [Гурьевич ?] (*YALT* s.n.); там само, Тропан-Баир [...], 20 VI 1979, О. Усачева (*YALT* s.n.); там само, Грушовая поляна, сосновый лес, 16 V 1958, М. Котов, Т. Омельчук (*KW* 038257, 038276); там само, плато, ліс, 17 VII 1964, s.coll. (*KW* 038360); там само, в сосновом лесу, 20 V 1972, О. Хохлов (*YALT* s.n.); Ай-Петринская яйла, 14 VI 1979, О. Усачева (*YALT* s.n.); там само, СЗ Беш-Текне, 13 VI 1979, В. Косых (*YALT* s.n.); там само, к северу от Тез-Баира, 27 VI 1979, В. Косых (*YALT* s.n.); там само, 16-й км, 10 IX 1980, О. Дубовик, (*KW* 038306); там

само, северный склон яйлы, 21 IV 1910, Ф. Сацвекеров (*KW* 038323, 038329); сосновый лес по дороге на Ай-Петри, 15-й км, 23 V 1975, Р. Мазурик, В. Косых (*YALT* s.n.); там само, в сосновом лесу, 24 V 1948, В. Пожидаева (*YALT* s.n.); там само, подъем на Ай-Петри со стороны [Корензы], 13 – 26 V 1918, А. Smirnova (*YALT* s.n.); там само, верхняя часть подъема на Ай-Петри со стороны Алупки, 21 VII 1918, А. Смирнова (*YALT* s.n.); верхняя Ореада, смешанный лес над шоссе, 30 IV (13 V) 1918, А. Смирнова (*YALT* s.n.); истоки реки Качи, буковый лес, 23 V 1919, s.coll. (*YALT* s.n.); supra [...], Uchan-Su, in silvaticis, 17 (30) IV 1903, К. Golde (*KWHA* s.n.; *YALT* s.n.); там само, 10 V 1924, Е. Wulff (*YALT* s.n.); Ставри-Кая х Учан-Су, 16 IV 1977, М. Карасюк (*YALT* s.n.); Боткинская тропа, 22 IV 1905, И. Грабовский (*YALT* s.n.); [г.] Ставри-Кая, 26 (13) VI 1913, I. Wankow (*YALT* s.n.); Уч-Кош, 19 V 1918, С. Станков (*YALT* s.n.); буковый лес, Уч-Кош, 30 V 1916, К. Франц, С. Станков (*YALT* s.n.); там само, прирусловая долина, 17 V 1977, В. Косых, М. Карасюк, О. Усачева (*YALT* s.n.); сосновый лес северо-западнее [деревни] Краснокамянки, 04 VIII 1977, В. Косых, О. Усачева (*YALT* s.n.); *Бахчисарайский район*: [...] бл[из] Бахчисарая, 08 V 1896, В. Андреев (*YALT* s.n.); там само, [Иосифова] долина, 02 V 1896, В. Андреев (*YALT* s.n.); там само, Чуфут-Кале, 02 V 1896, В. Андреев (*YALT* s.n.); хребет Кокиябель, 18 VI 1981, О. Усачева (*YALT* s.n.); Бахчисарайское шоссе, 1907, Г. Грабовский (*YALT* s.n.); долина реки Альмы, 30 V 1950, s. coll. (*CWU* s.n.); *Білогірський район*: окр. г. Белогорска, опушка дубового леса, 19 IV 1958, М. Котов, Т. Омельчук (*KW* 038277, 038320, 038331); с. Богатое, заказник «Куболач», 08 VI 1981, В. Любченко (*KW* 038322); северо-западнее [с.] Пчелиного, дубовый лес, 27 V 1980, В. Косых (*YALT* s.n.); юго-восточнее с. Черемисовки, 14 V 1965, [?] Хорт, В. Косых (*YALT* s.n.); *Кіровський район*: г. Старый Крым, 05 V 1904, В. Талиев (*KW* 038287); там само, гора Агармыш, в дубовом лесу, 20 V 1958, М. Котов, Т. Омельчук (*KW* 038318, 038326, 038332, 038333); *Сімферопольський район*: г. Симферополь, V 1832, s. coll. (*KW* 038295, 038299); с. Залесье, склоны, 24 V 1973, О. Дубовик (*KW* 038316); біля

с. Іванівка, 08 VI 2002, В. Мінарченко (*KW* 007583); [окол. с. Перевальне] Перевальское лесничество, буковый лес, 25 V 1972, С. Морозюк (*KW* 038260); там само, 23 VI 1976, М. Краснюк (*YALT* s.n.); там само, кв. 11, уроч. Ялан-тау, горные склоны вдоль высотной [...] Долгоруковской яйлы, 14 V 1968, М. Котов, В. Попова, В. Протопопова (*KW* 038256); там само, северный макросклон, скала Макрусова, в Перевальном лесничестве у р. Б[ольшой] Бурунчи, кв. 11, на выс. 920 м, 15 V 1968, М. Котов, А. Евзеров, В. Романов (*KW* 038284, 038285); там само, 14 VIII 1971, М. Котов (*KW* 038264, 038266); там само, буковый лес, 23 V 1972, М. Котов (*KW* 038263, 038265); там само, буковый лес, на поляне, 23 V 1972, С. Морозюк (*KW* 038342); лес бл[из] края Долгоруковской Яйлы (бл[из] Даир Алана), 16 V 1915, Е. Wulff (*YALT* s.n.); сев[ерные] склоны верхнего плато Чатыр-Дага, 01 VII 1976, М. Красок, В. Косых (*YALT* s.n.); гора Каратау, северо-западный склон, 23 V 1980, В. Косых, О. Усачева (*YALT* s.n.); Ангарский перевал х Пажкол-Кая, буковый лес, 28 V 1976, В. Косых, М. Карасюк (*YALT* s.n.); *Судакський район*: г. Судак, 30 – 31 V 1832, s. coll. (*KW* 038293, 038294, 038296); там само, юж[ные] склоны, 30 VII 1886, Н. Зеленецкий (*YALT* s.n.); Коктебель, Феодосия, 19 VIII (01 IX) 1919, А. Смирнова (*YALT* s.n.); п. Коктебель, лес к Карадагу, 06 VII 1899, В. Талиев (*KW* 038288); Карадаг, 27 VI 1964, Г. Кузнецова (*KW* 038307 – 038309); там само, долина Курбан – Кая, источник [...] по дороге в буковый лес, 23 VI 1923, В. Пункова (*YALT* s.n.); там само, Легенер, 05 VII 1927, [?] Гурьевич (*YALT* s.n.); Карадаг, северный перевал, 25 VI 1981, В. Косых, О. Усачева (*YALT* s.n.); там само, г. Святая, 26 VI 1981, В. Косых (*YALT* s.n.); там само, на выс. 100 – 520 м, в дубовом лесу, 24 и 26 V 1941, М. Котов (*KW* 038259, 038301, 038304, 038305, 038312, 038313); там само, 15(23) V 1948, М. Котов, В. Карнаух (*KW* 038254, 038339, 038341, 038636); там само, опушка леса на Святой горе, 12 VIII 1945, Н. Цвелев (*CWU* s.n.); там само, верхняя часть восточного склона Святой горы, 23 VIII 1927, В. Сарандинаки (*YALT* s.n.); там само, сев.-зап. склон Карагача, лес, 20 V 1919, В. Невский, С. Станков (*YALT* s.n.); там само,

северный склон Карагача, 11 IV 1935, [?] Гурьевич (*YALT* s.n.); там само, 12 VI 1949, [?] Воробьева (*CWU* s.n.); там само, в кустах на склонах горы Карагач, 19 VI 1949, Н. Цвелев (*CWU* s.n.); там само, у берега моря, склоны вулканических осыпей, г. Карагач, 30 V 1972, М. Котов (*KW* 038262); там само, лес на склоне Карагача, 16 VI 1928, Д. Сырейщиков (*YALT* s.n.); там само, хр. Любовый у края западного хр. Карагач, лес, 16 IX 1946, М. Котов, В. Карнаух (*KW* 038337, 038338); [с. Щebetовка] окр[естности] Карадагской биологической станции, лес по западному склону к Малому Карагачу, 22 IX 1947, М. Котов, В. Карнаух (*KW* 038340); там само, лес по северному склону хребта Карагач, 14 IX 1947, М. Котов, В. Карнаух (*KW* 038255, 038314, 038315).

Донецька обл.: [м. Донецьк] Донецький ботанічний сад, 25 X 2004, s.coll. (*DNZ* s.n.).

Закарпатська обл.: м. Ужгород, ботанічний сад, 31 VII 1964, s. coll. (*KW* 038359).

Одеська обл.: [м. Одеса] ділянка “Система квіткових рослин” [Ботанічного саду] ОНУ, 15 V 1992, Н. Петрунь, А. Голокоз (*MSUD* s.n.).

Досліджені гербарні зразки *Paeonia tenuifolia* L.:

Автономная республика Крым: Tauria, 18 IV 1853, [?] Леваковский (*KW* 038479); там само, [1840 – 1860], D. Obniski (*KW* 038480); там само, VII 1923, В. Пастернацкая (*MSUD* s.n.); там само, Н. Зюміна (*DNZ* s.n.); там само, 22 VI 1968, Н. Лук’янова (*DNZ* s.n.); Крымский заповедник, [...] хребет, 22 VI 1931, В. Невструев, П. Кожевников (*CWU* s.n.); *Алуштинська міськрада:* [Караби-Яйла], 30 V 1974, С. Зиман (*KW* 000008, 000034 – 000037); там само, с[еверо]-вост[очная] часть к югу от деревни Казаны, склон с[еверо]-вост[очной] экспозиции, 30 VI 1951, Л. Привалова, В. Кар[...]нишева (*YALT* s.n.); там само, северо-западнее метеостанции, 23 V 1980, В. Косых, О. Усачева (*YALT* s.n.); там само, в 3 км к с.-з. г. Каратау, 29 V 1980, В. Косых, О. Усачева (*YALT* s.n.); Государственный

заповедник близ г. Алушты, поляна со степной растительностью на Срединном хребте г. Черной, 26 V 1928, [Г. Павловская] (*YALT* s.n.); Бабуган Яйла, южные склоны, 25 VII 1947, В. Пожидаева (*YALT* s.n.); Джемерджи Яйла, скала, 02 VI 1914, E. Wulff (*YALT* s.n.); там само, сев[ерная] часть, подъем на яйлу по западному склону, ковыльная ассоциация, 06 VI 1951, Л. Привалова (*YALT* s.n.); *Керченська міськрада*: г. Керчь, V 1832, s.coll. (*KW* 038486, 038487); *Севастопольська міськрада*: северный склон, Лысяя гора в окрестностях д[еревни] Узунджи, 25 V 1929, С. Станков, А. Иегова (*YALT* s.n.); *Феодосійська міськрада*: г. Феодосия, Кару-Башь, 09 VI 1911, В. Сарандинаки (*KW* 038488); там само, скл[оны] горы, 10 IV 1958, В. Любченко (*KW* 038456); окрестности Феодосии, холмы, 20 V 1956, А. Рихтер, [?] Кожевников (*YALT* s.n.); Тете-Оба, под Феодосией, 15 VII 1987, В. Голубев, И. Голубева (*YALT* s.n.); окр. с. Планерское, на меловых склонах по балке по дороге в г. Феодосию, 29 VII 1956, М. Котов (*KW* 038500); окр. г. Феодосия, по дороге в с. Планерское, [в] лесу, 28 VII 1956, М. Котов (*KW* 038501–038504); *Ялтинська міськрада*: jaila, in saxosis, 21 V (02 VI) 1898, K. Golde (*YALT* s.n.); окрестности Яйлы между чайным домиком и [Узунджей], 19 V 1939, s.coll. (*YALT* s.n.); спуск с яйлы в деревню [Узунджи], 29 VI (12 VII) 1918, А. Смирнова (*YALT* s.n.); г. Ай-Петри, на каменистой осыпи, 20 V 1899, E. Klements (*LW* 062756); там само, in declivibus saxosis, 01 VI 1899, E. Klements (*YALT* s.n.); там само, 20 V 1907, В. Талиев (*KW* 038474); там само, Яйла, 01 – 02 VI 1907, В. Талиев (*KW* 038476); там само, опытный участок, каменистые места, 14 V 1919, К. Левандовский (*YALT* s.n.); там само, 26 V 1955, Д. Доброчаева, А. Барбарич, М. Попов (*KW* 038483); там само, плато, 17 VII 1964, s.coll. (*KW* 038448); там само, буковый лес, по скалистым местам под зубцами Ай-Петри, 19 VI 1919, С. Станков (*KW* 038321); там само, склоны западнее Ай-Петринских зубцов, 16 VI 1939, s.coll. (*YALT* s.n.); там само, по направлению к зубцам, среди каменистых мест, 05 V 1951, В. Пожидаева (*YALT* s.n.); там само, к северу от Тез-Баира, 27 VI 1979, В. Косых (*YALT* s.n.); Куйбышевский

лесхоз (Коккозы), на вершине безлесой горы, южнее чайного домика, 19 VII 1938, Ф. Грынъ (*KW* 038485); *Бахчисарайський район*: окрестности г. Бахчисарая, г. Казан-Таш, возле цементного завода, сухой мергелевый склон, 24 VI 1997, Л. Руфф (*YALT* s.n.); с. Самохвалівка [тепер с. Самохвалово] (к. Шаку), степовий схил, 20 V 1955, А. Барбарич, Д. Доброчаєва, М. Кукало (*KW* 038496, 038497); с. Ново-Павловка, 06 V 1974, В. Косых, О. Хохлов, Р. Позднякова (*YALT* s.n.); там само, остепненный холм в окрестностях, 06 V 1974, В. Косых, О. Хохлов, Р. Позднякова (*YALT* s.n.); между с. Сенное и с. Некрасовка, 10 IV 1977, М. Карасюк (*YALT* s.n.); *Білогірський район*: окр. Белогорска, мергелевые склоны, 19 V 1958, М. Котов, Т. Омельчук (*KW* 038468, 038469, 038473); там само, 27 IV 1984, В. Косых (*YALT* s.n.); там само, к сев[еро]-вост[оку], меловые отложения скалы Ак-Кая, 26 V 1955, Н. Рубцов (*YALT* s.n.); с. Багатое, Заказник «Куболач», 09 VI 1981, В. Любченко (*KW* 038458); СВ [северо-восточнее с.] Пчелиного, известковый каменистый склон, 26 V 1980, В. Косых, О. Усачева (*YALT* s.n.); окр. [с.] Свободного, 08 VII 1976, В. Косых, Е. Полтавец (*YALT* s.n.); сереро-западнее [деревни] Мелихово, дубово-грабовый лес, 30 V 1980, В. Косых, О. Усачева (*YALT* s.n.); *Євпаторійський район*: каменистая степь близ Джан-Гула, s. dat., s. coll. (*KW* 038472); *Кіровський район*: окр. [г.] Старого Крыма, в кустарниках у степи на горе Агармыш, 20 V 1958, М. Котов, Т. Омельчук (*KW* 038470); *Сімферопольський район*: [г.] Симферополь, V 1832, s.coll. (*KW* 038439); окрестности Симферополя, 28 IV 1897, В. Андреева (*YALT* s.n.); там само, [...] на полянах в окр. Симферополя, s. dat., [?] Sredensky (*YALT* s.n.); там само, северный склон, V 1885, Н. Зеленецкий (*YALT* s.n.); бл. Симферополя, Дубки, 03 V 1897, В. Андреев (*YALT* s.n.); там само, 25 IV 1905, N. Busch (*KW* 038484; *YALT* s.n.); окрестности Симферополя, балки, элинские дубки, на полянках обычно, а местами обильно, 13 V 1924, [?] Devanovski (*KW* 038442); там само, меловые склоны у пещеры Алима, 02 VII 1935, Ф. Грынъ (*KW* 038443); там само, за д[еревней] Петровской, 27 IV 1896, В. Андреев (*YALT* s.n.); там само, Чокурга, 01 V 1898, В. Андреев

(*YALT* s.n.); там само, окр. д[еревни] Мазанки, 06 X 1913, А. Гната, А. Дейч (*YALT* s.n.); щебнистая целина между дер[евней] Учкун-Тархан и дер[евней] Эскендер, 07 VI 1930, А. Дейч (*YALT* s.n.); с. Красный Крим [тепер с. Донське] (к. Беш-Терек), 10 V 1955, Д. Доброчаєва, А. Барбарич, М. Попов (*KW* 009438, 038461–038464, 038482); с. Партизанское (к. Сабли), степовий схил, 10 VI 1955, А. Барбарич, Д. Доброчаєва, М. Кукало (*KW* 038498); северные склоны г. Чатырдаг, у спуска букового леса, 11 VII 1956, М. Котов (*KW* 038445, 038446); Чатырдаг, нижнее плато, [...] бл. Бамбаш-Каба, 30 V 1914, Е. Wulff (*YALT* s.n.); там само, каменистая степь, 13 VII 1949, В. Пожидкова (*YALT* s.n.); там само, 14 VII 1949, Н. Чутова, В. Пожидаева (*YALT* s.n.); Долгоруковская яйла, 12 V 1956, Н. Рубцов, Е. Привалова, [?] Проконькина (*YALT* s.n.); там само, каменистые места, 18 VI 1914, Е. Wulff (*YALT* s.n.); там само, луговинные места, 18 VI 1914, Е. Wulff (*YALT* s.n.); там само, южная часть плато, 31 V 1953, Е. Привалов (*YALT* s.n.); отроги Долгоруковской яйлы, под Кизил-Каба, северо-западный каменистый склон, 06 V 1964, В. Косых, [?] Рындина (*YALT* s.n.); [дорога] Симферополь – Биюк – Джанкой, по залежам, 23 V 1912, М. Сименков (*KW* 038438, 038440, 038441, 038444); между Симферополем и Бахчисараем, мергелевые степные склоны, 11 V 1958, М. Котов, Т. Омельчук (*KW* 038491 – 038495); *Судакський район*: дер[евня] Коктебель, 24 IV 1910, Ф. Сацветрова (*KW* 038455); к северо-востоку от Коктебеля, склон Угурт-сырта у озера Базыкол, вблизи балки, 01 VI 1948, М. Котов, Е. Карнаух (*KW* 038489, 038490); окр. с. Планерское [п. Коктебель], на меловых склонах по балке по дороге в г. Феодосия, 29 VII 1956, М. Котов (*KW* 038451–038454, 038457); там само, известковые склоны, 20 VI 1988, Л. Крицкая (*KW* 038481). *Черноморський район*: Большой Костель, западный склон, s. dat., И. Голубева (*YALT* s.n.); в одном месте на каменистой степи близ Джан-Гула, несколько экземпляров, 11 VI 1923, S. Dzevanovsky (*YALT* s.n.).

Дніпропетровська обл.: Ekatherinoslaw [м. Дніпропетровськ], 11 IV 1873, Ed. a Lindeman (*KW* 038210).

Донецька обл.: м. Донецьк, Донецький ботанічний сад, VI 1973, s.coll. (*DNZ* s.n.); там само, 05 VI 1986, [?] Гринявська (*DNZ*, s.n.); *Харцизька міськрада:* ст. Харцизьке х сл. Зуївка, степові схили за байрачним ліском, 10 VI 1928, Ю. Клеопов (*KW* 038428); там само, склон степной к югу от хутора Лиман, 07 VI 1932, М. Котов (*KW* 038429, 038430); там само, у балці Колісникова, на схилі, 08 VI 1932, Г. Наконечна, Д. Степанов (*KW* 038432, 038433); *Макіївська міськрада:* ст. Криничная, степной склон у опушки байрачного леса, единично, 19 VII 1990, В. Остапко (*DNZ*, s.n.); *Ясинуватська міськрада:* ст. Ясинувата, ліс, верхів'я р. Кальміус, 14 VII 1931, Ю. Клеопов (*KW* 038419, 038426); там само, на опушке под дубами и жостером, 18 IV 1968, А. Хорхота (*DNZ* s.n.); там само, «Высокий лес», на опушке под дубами, s.dat., Д. Ивашин (*DNZ* s.n.); [окол. м. Авдіївки] радгосп Піски, цілинний степ, 02 та 04 VI 1928, Ю. Клеопов (*KW* 038427, 038511); *Амвросіївський район:* окр. ст. Амвросиевки, совхоз Михалково, опушка леса по балке, 05 V 1923, Е. Лавренко (*KW* 038422); там само, Амвросиевка – Белояровка, меловые отложения по Белому яру, 20 VI 1973, М. Котов, В. Протопопова (*KW* 038542, 038543); там само, меловые склоны, 21 VI 1974, [?] Черноног (*DNZ* s.n.); там само, балка Горькая, верхняя часть степных склонов, 22 V 1971, Д. Ивашин (*DNZ* s.n.); там само, степные склоны, 05 V 1972, Д. Ивашин (*DNZ* s.n.); там само, урочище Пристанское, степные склоны, 09 VI 1969, Д. Ивашин (*DNZ* s.n.); там само, 21 IV 1971, Д. Ивашин (*DNZ*, s.n.); там само, 21 V 1971, В. Шамрат, (*DNZ* s.n.); там само, СВ [северо-восточный] склон, у кустарника, 21 V 1971, [?] Радченко (*DNZ* s.n.); там само, на мергеле, 20 VI 1973, Д. Ивашин (*DNZ* s.n.); там само, степные склоны, № 737, 26 VI 1985, Р. Бурда, В. Остапко, [?] Гриневская, А. Хорхота (*DNZ* s.n.); урочище Пристеночное, степные склоны, 09 VI 1969, Д. Ивашин (*DNZ* s.n.); там само, 22 IV 1978, s.coll. (*DNZ* s.n.); там само, урочище Пристепное, на лесу, подножье склонов, 09 VI 1960, М. Котов (*KW* 038539 – 038541); там само, степной склон, 03 X 1973, С. Зиман (*KW* 038508); с. Ивановград, балка Веселая, на кладбище, давно пересажены из окрестностей, 29 VI 1991,

Р. Бурда, В. Остапко, Н. Купенко, А. Кусков, С. Приходько, Ю. Козырева (DNZ s.n.); *Артемівський район*: окр. ст. Дроневи, опушка леса на склоне балки Св[...], квартал 20 Глуховского [на других дублетах Тимирязевского] лесничества, 31 V 1949, М. Котов (KW 038532, 038534, 038535, 038537, 038538); там само, Глуховское лесничество, 21 квартал, степные опушки по балке Св[...], 31 V 1949, М. Котов (KW 038536); там само, Глуховское лесничество, ковильно-разнотравная степ, № 1251, s.dat., Н. Иванова, (LW 062747); с. Красное, на меловых склонах, 12 V 1962, О. Дубовик, (KW 038530); *Волноваський район*: В[елико]-Анадольське лісництво, 20 V 1926, Ю. Клеопов (KW 038510); *Дзержинський район*: с. Щербинівка, схили балки Гнатової, 11 VIII 1932, М. Олексієнко (KW 038527); *Добропольський район*: Криворізька с/р [с. Криворізьське], с-г. арт. «Червона зірка», цілина, 19 VI 1928, Є. Лавренко (KW 038421); с. Мар'ївка, верхів'я б[алки] Колісникова, 29 VI 1932, Г. Наконечна, (KW 038431); там само, балка Воронцовая, куст[арниковая] степ, 13 VII 1990, В. Тохтар, С. Приходько, [?] Шевчик (DNZ s.n.); там само, балка Грузская, 14 V 1993, С. Приходько, [?] Шевчик (DNZ s.n.); там само, балка Гектовая, 14 V 1993, С. Приходько, [?] Шевчик (DNZ s.n.); *Костянтинівський район*: с. Дылеевка, Шульганская балка, кустарниковая степь, 28 IV 1982, [?] Горначев, В. Кучеровский (DNZ s.n.); с-ще Клеван-Бык, степные склоны, 25 IV 1973, С. Максимов (DNZ s.n.); там само, 28 IV 1993, В. Остапко (DNZ s.n.); с. Шультино [тепер с. Олександро-Шультине] степные склоны близ белогорского леса, 29 IV 1982, [?] Горначев, В. Кучеровский (DNZ s.n.); там само, степные склоны близ [урочища] Редкодуба, охраняется, популяции в хорошем состоянии, 07 V 1992, С. Приходько, [?] Зурнаджи (DNZ, s.n.); там само, 07 V 1993, С. Приходько (DNZ s.n.); *Красноармійський район*: Галицинское лесничество, Холодовая балка, степные ценозы, № 65, 16 IV 1980, Е. Кондратюк, Р. Бурда, А. Хорхота, В. Остапко, [?] Москаленко, В. Кучеровський (DNZ s.n.); *Мар'їнський р-н*: окр. с. Калиново, на склоне степной балки, часто, 07 V 1977, А. Дерипова (DNZ s.n.); там само, 25 V 1980,

А. Дерипова (*DNZ s.n.*); *Новоазовський район*: с. Хомутове, цілинний степ, 24 V 1926, Ю. Клеопов (*KW 038521*); там само, 27 IV 1930, [?] Караманов (*СWU, s.n.*); там само, Хомутовская целина, склони правого берега с обнажением сарматского известняка к р. [Еланчик?], № 31-32, 03 VIII 1934, М. Котов, Е. Карнаух (*KW 038524, 038525*); там само, склони левого берега р. Грузкий Еланчик, Хомутовская степь, 08 VI 1939, М. Котов, Е. Карнаух (*KW 038409, 038522, 038523*); там само, 18 VI 1953, Д. Доброчаєва (*KW 038526*); там само, 21 V 1974, Т. Чуприна (*DNZ s.n.*); там само, 20 IV 1989, Т. Чуприна (*DNZ s.n.*); там само, склони б[лиз] конторы, 08 VII 1968, [?] Постољник (*DNZ s.n.*); там само, заповідник Хомутовская степь, 05 V 1953, С. Илличевский, Г. Кузнецова (*KW 038516*); там само, 12 та 14 VI 1953, Г. Кузнецова (*KW 038414, 038517 – 038520*); там само, 13 – 14 VI 1953, Ф. Гринь, Н. Кляренко (*KW 038418, 038514, 038515*); там само, 18 VI 1953, Д. Доброчаєва, Г. Марикуца (*KW 038411*); там само, 21 IV 1954, Ф. Гринь (*KW 038505*); там само, 05 V 1955, Г. Кузнецова (*KW 038413, 038417, 038513*); там само, 25 V 1956, Ф. Гринь (*KW 038415, 038416, 038509*); там само, 19 V 1958, Г. Кузнецова, Н. Шапони́кова (*KW 038412, 038512*); там само, 20 V 1961, Е. Кабанча (*KW 038420*); там само, 04 VI 1974, С. Зиман (*KW 000009*); там само, 04 V 1993, В. Остапко, Т. Чуприна (*DNZ s.n.*); там само, профіль, що йде від центральної садиби до хут[ора] Брандта, 03 VI 1952, Д. Доброчаєва (*KW 038408*); *Олександрійський район*: с. Зеленое, балка Казанок, луговая и кустарниковая степ, обилие, 26 V 1999, Т. Чуприна, В. Остапко (*DNZ s.n.*); с. Староварваровка, Б[ольшой] лес, склони С и В эксп[озиции], среди караганы, единично, 19 VII 1994, В. Остапко, Т. Чуприна (*DNZ s.n.*); *Старобешівський район*: с. Стила, степові схили в балочці біля хут[ора] Романова, 20 V 1927, Ю. Клеопов (*KW 038423*); с. Миколаївка х с. Стила, цілинна смужка біля Неораної могили, 19 V 1927, Ю. Клеопов (*KW 038424*); *Тельманівський район*: с. Старогнатовка, Государственный заказник “Лес на граните”, 24 VI 1989, В. Остапко, В. Гумеч (*DNZ s.n.*); дорога Старогнатовка – Староласпа, склони балки, 31 V 1972, Д. Ивашин (*DNZ*

s.n.); с. Старая Ласпа, петрофильная степь, в овраге, 15 VI 1999, Е. Муленкова (DNZ, s.n.). **Запорізька обл.:** Веселівський р-н: склоны балки, впадающие с ЮЗ в б. [...], опушка леса Высокий, 04 VII 1933, Н. Костенко, Г. Билоус (CWU s.n.). **Луганская обл.:** Ровеньківська міськрада: Провальський кінний завод, 06 VI 1938, А. Барбарич, [?] Денчик (KW 038226, 038227); Провальський степ, знижені місця степу, № 408, 19 VI 1928, С. Постригань (KW 038213, 038214); там само, солонець, 13 V 1939, С. Постригань (CWU, s.n.); там само, верх б[алки] Розораної, 15 V 1939, С. Постригань (CWU s.n.); **Антрацитівський район:** с. Колпаково, б[алка] Кленова, 13 VIII 1928, Н. Pidoplitchka (KW 038225); **Біловодський район:** [окол. с. Лимаревка] Лимаревский гос[ударственный] кон[ный] завод, правый берег р. Деркул, степные склоны, 02 VIII 1938, Н. Косець (KW 038219, 038220; LW 062757, 062758); там само, верховья лесной балки недалеко от с. Лимаревки на правом берегу р. Деркула, 02 VIII 1938, М. Котов (KW 038217, 038218); там само, балка Водяная [...], 13 VII 1978, Т. Чуприна, [?] Черноног (DNZ s.n.); там само, 06 VI 1984, Т. Чуприна (DNZ s.n.); там само, обильно на северных крутых склонах с доминированием *Stipa stenophylla*, образует почти заросли, 08 VII 1982, Т. Чуприна (DNZ s.n.); там само, цілина по балці Довгій, 26 VII 1930, s. coll. (CWU s.n.); там само, целина по Крейдяному яру, 13 VIII 1949, М. Котов (KW 038507); там само, Стрілецький степ, схили до Крейдяного яру, 23 V 1952, Д. Доброчаєва (KW 038243); там само, стенки лесковые, балка Великая, РТС, 30 V 1986, Р. Бурда, [?] Гулич, [?] Гринявская, [?] Кусков (DNZ s.n.); там само, стенки лесковые, балка Круглая, байрачная дубрава, 30 V 1986, Р. Бурда, [?] Гулич, [?] Гринявская, [?] Кусков (DNZ s.n.); **Міловський район:** Стрелецкая степь, заповедник, возвышенные плато, 05 VI 1953, s. coll. (CWU s.n.); с. Великоцьк, Стрілецький степ, верхів'я балки на схилі, 21 V 1956, З. Саричева, Е. Березовчук (KW 005758, 005759); у хутора Ежачий, 16 V 1953, Г. Кузнецова (KW 038238); там само, заповедник Стрелецкая степь [Стрельцовская степь], 02 VII 1951, М. Котов, Е. Карнаух, Г. Кузнецова (KW 038232 – 038235); там само, 12, 16 и 18 VII 1953,

Г. Кузнецова (KW 038239, 038244, 038245); с. Криничное, з-к Стрельцовская степь, 06 VII 1987, В. Остапко (DNZ s.n.); заповедник Стрельцовская степь, там само, 18 V 1953, Н. Бауман, О. Дубовик (KW 038240); там само, 12 VI 1953, Ф. Гринь, Н. Угляренко (KW 038236); там само, 27 IV 1954, Ф. Гринь (KW 038506); там само, 30 V 1964, [?] Истомина (KW 038211); там само, 16 V 1979, Т. Чуприна (DNZ s.n.); там само, 15 кв., по балке, 31 IV 1980, Т. Чуприна (DNZ s.n.); там само, АЗС, № 938, 12 V 1977, Т. Чуприна (DNZ s.n.); там само, плато, 10 V 1952, З. Саричева (KW 038241, 038242); там само, плакор, 12 V 1977, Т. Чуприна (DNZ, s.n.); урочище Хомутовец, 14 IV 1978, Т. Чуприна, [?] Черноног (DNZ s.n.); 10 кв. ЛЗС, 05 V 1982, Т. Чуприна (DNZ s.n.); *Новопсковський район*: выходы мела у х. Иково, степь, целина, выше меловых оврагов, 10 VI 1978, Р. Бурда, [?] Москаленко, В. Остапко, [?] Дмитриев (DNZ s.n.); с. Тевящеве, на кам'яних осипах по правому березі р. Айдар, 02 VI 2003, М. Перегрим (KW 030964, KWHA s.n.); *Перевальський район*: между Бидановкой и Городище, опушка дубового леса, 19 VIII 1949, М. Котов (KW 038224); *Сватівський район*: с. Верхняя Даванка, № 518, 12 VI 1979, Р. Бурда, В. Остапко, [?] Москаленко, [?] Дмитриев (DNZ s.n.); с. Новониканоровка, на схилах, 17 VII 1964, С. Смолко (KW 038212); с. Оборотовка, степные склоны на меловых осыпях, 21 VI 1987, В. Остапко, С. Максимов (DNZ s.n.); *Свердловський район*: с. Провалье [...], 16 VI 1970, Т. Постольник (DNZ s.n.); *Слов'яносербський район*: околиці с. Обозне, ділянки степу між байрачними лісами на крейдяних схилах, 04 VI 2003, М. Перегрим (KW 028415, KWHA s.n.); *Старобільський район*: Старобільський уїзд, 1848, s. coll. (KW 038190); близ Старобельска, 22 V 1904, И. Ширяев (KW 038246); там само, 1902, [?] Контрольський (KW 038230); ad margines sibvarum prope u Starobjelsk, V 1905, И. Ширяев (KW 038229); х. Балакиров, по краю липового леска, много в степи, 06 VI 1938, Н. Осадча, М. Михайленко (KW 038215); с. Голодаев, на опушке орехового леса, много, 09 VI 1938, З. Сова (KW 038221, 038223); Деркульская степь, левый склон балки Большой Ревухи, эксп. сев., 09 V 1927, E. Lavrenko,

J. Zoz (*KW* 038231); целинная степь на Деркулском конезаводе, на дне балки, 04 VI 1953, s. coll. (*CWU* s.n.); Деркульская степь, балка [Ермолаева ?], 04 VI 1953, s. coll. (*CWU* s.n.); Липаровецкая целина, [1858 ?], s.coll. (*KW* 038216); там само, 02 VI 1902, [?] Контрольский (*KW* 038222).

Полтавська обл.: *Карловский район:* [...] de Poltava distr [...], Константиног[радский] у[ъезд], близ сёл [...], 1890, [?] Krasnoff (*KW* 038200, 038201); близ [п.г.т.] Карловка, степь, 15/18 V 1894, Н. Цингер (*KW* 038202 – 038204); там само, 08 IV 1906, Е. Бордзиловский, (*KW* 038199); там само, на целинной степи (в ур. Волчье в одном месте очень обильно), 07 V 1905, Е. Бордзиловский (*KW* 038237).

Одеська обл.: [г. Одесса] «Система цветковых растений по А.Л. Тахтаджяну» Ботанического сада Одесского государственного университета им. И.И. Мечникова, 06 V 1999, Н. Петрунь (*MSUD* s.n.); изредка, правый берег Сухого лимана, склоны к с. Клейн-Либенталь, 11 VII 1924, Г. Потапенко (*MSUD* s.n.).

Харьковская обл.: *Великобурлуцкий район:* с. Красное, слоны, s. dat., М. Котов, С. Смолко, О. Мринский (*KW* 038197, 03198); [...] правый берег р. Оскол, 20 VII 1931, s. coll. (*CWU* s.n.); меловые обнажения правого берега р. Оскол возле с. Красное, V 1971, s. coll. (*CWU* s.n.); меловые обнажения правого берега р. Оскол, б[алка] Двуручная, IV 1972, s. coll. (*CWU* s.n.); *Изюмський район:* Izjum, in steppis, 17 VIII 1872, G. Schirjaeff (*KW* 0038228); *Куп'янський район:* окр. г. Купянска, 10 в[ерст] СВ, часто, 19 IV 1913, С. Пискунов (*KW* 038191); с. Кальяновка, холмы, степи, 06 V 1909, [?] Васильев (*KW* 038194); окрестности села Кисловка, 20 V 1993, Т. Гура (*CWU* s.n.); там само, Кочиновская степь, опушка леса, 07/08 V 1915, М. Клоков (*KW* 038185, 038187, 038188, 038189, 038192); там само, 03 V 1924, М. Котов (*KW* 038193; *CWU* s.n.); там само, по балкам [Парневой] и Ягодной, правые склоне с N экспоз[ицией], [...], 07 V 1918, Е. Лавренко (*CWU* s.n.); окрестности ст. Краснопавловки, Толкачевская целина [...], 22 VI 1924, [?] Козлов, (*KW* 038205, 038206, 038208); там само, у разъезда Черсеноватого

по юж[но]-запад[ом] краю у дерезняков Толкачовс[кой] целины, листья уже засых[ают], 04 IX 1924, М. Котов (KW 038209); Котновская степь, по N склону, заросли, 06/15 V 1916, М. Котов (KW 038186, 038196, 038195).
Хмельницька обл.: *Чемеровецький район:* дубово-грабовый лес, гребень Товтры, 05 VII 1969, s.coll. (DNZ s.n.).

Досліджені гербарні зразки *Paeonia officinalis* L.:

Одеська обл.: [г. Одесса] растения учебно-экспериментального участка «Система цветковых растерий по А. Тахтаджяну» Ботанического сада Одесского гос[ударственного] университета им. И. Мечникова, 29 VI 1999, Н. Петрунь (MSUD s.n.).